

الزامات بهره گیری از فونت در اینفوگرافیک

دکتر مریم سلیمی

مولف و مدرس اینفوگرافیک، نیوزگرافیک و دیتاژورنالیزم، مدرس درس گرافیک خبری در دانشگاه سوره

Salimi1356@yahoo.com

اینفوگرافیک از پیوند دو حوزه گرافیک و اطلاعات حاصل می شود. در کنار عناصر و ابزارهای مورد استفاده بصری در اینفوگرافیک اعم از انواع تصاویر، دیاگرام، نقشه، نمودار، نمادها و نشانه ها، آیکونها، علائم، مقیاسها و...، از فونت نیز در این آثار بهره گرفته می شود. هرچند در آثار اینفوگرافیک متن محور، مصالح اصلی مورد استفاده، فونت است (همچون تایم لاین، فلوجارت، جدول و...).

پیش از بهره گیری از فونت، الزاماتی نیاز است و آن داشتن شناخت کافی از انواع فونتهای فارسی و لاتین، شناخت از فونتهای هم خانواده و هم شکل، آشنایی با فونتهای سریف (دارای لبه های تیز، گوشه دار، با عرض حروف و کاراکترهای ناهم اندازه و عمدتاً دارای کاربرد تزئینی) و سنس سریف (فاقد لبه، با عرض حروف و کاراکترهای هم اندازه، با خوانایی بیشتر و ویژه در صفحه نمایشهای کوچک یا کم کیفیت) (تصویر شماره ۱)، درک تفاوتها و کاربردهای آنها، آشنایی با اصول بهره گیری از فونت و... است.

AaBbCc سنس سریف
AaBbCc سریف

تصویر شماره ۱، تفاوت سریف و سنس سریف

باید به خاطر داشت فونتها با کاربردهای مختلفی طراحی می شوند اعم استفاده در متن، استفاده در عنوان و برای نمایش در ابعاد بزرگ با بعد مسافت و صفحه نمایش و... شناخت این نکته نیز می تواند در انتخاب بهتر از فونتها ما را یاری کند.

بایدها و نبایدها استفاده از فونت در اینفوگرافیک

در ادامه به برخی نکات در خصوص بهره گیری از فونت در اینفوگرافیک اشاره می شود.

• انتخاب فونت مناسب

در بحث گزینش فونتها در یک اثر اینفوگرافیک، باید بین فونت و موضوع، مخاطب، رسانه و... رابطه منطقی وجود داشته باشد. به عنوان مثال، برای گروه سنی کودکان، باید بتوان تا حد ممکن از فونتهای سنس سریف و فاقد لبه های تیز، غیرجدی و منعطف تر بهره گرفت.

همچنین فونت باید با موضوع و پیامی که به مخاطب منتقل می کند، از انطباق لازم برخوردار باشد.

اگر به یک فونت علاقه زیادی دارید اما استفاده از آن سبب کاهش خوانایی و یا در برخی موارد عدم خوانده شدن متن شما می گردد، بهتر است ایده استفاده از این فونت را فراموش کنید. لذا بهتر است در این موارد به سراغ فونت هایی بروید تا بتوانید به خوبی پیام خود را به کاربران منتقل کنید. فونت را مرتبط با هدف خود انتخاب کنید و هرگز خوانایی متن را قربانی فونت نکنید.

از فونتهای عجیب و غریب و یا صرفاً زیبا ولی غیرمرتبط با موضوع، مخاطب یا صرفاً هیجان انگیز به لحاظ بصری و... پرهیز کنید. گاهی استفاده از تنوع فونتها و بهره گیری فونتهای عجیب و غریب با ترازبندی نامناسب برای مخاطب خسته کننده بوده یا سبب سردرگمی وی می شود.

• لزوم کنترل تنوع فونت

در یک اثر اینفوگرافیک می توانیم از یک خانواده کامل از سبک های مختلف که مهمترین آنها نازک، ساده، سیاه و مورب (در فارسی ایرانیک) است، بهره بگیریم. بهتر است تلاش کنیم تا از مجموعه سبکهای مربوط به یک فونت استفاده کنیم تا اینکه از تنوع فونتهای مختلف. ولی چنانچه نیاز به استفاده از فونتهای مختلف است، هرگز این تنوع از ۳ فونت هم شکل (یا شبیه به هم) تجاوز نکند (مانند فونتهای یکان، رویا، ترافیک و موارد مشابه). (تصویر شماره ۲) البته چنانچه دقت کرده باشید، در زمان استفاده از فونتهای هم شکل، به سریف و سنس سریف و... بودن این فونتها نیز توجه می شود.

فونت ترافیک

فونت رویا

فونت یکان

تصویر شماره ۲، فونتهای شبیه به هم

• فاصله گذاری مناسب بین کلمات و حروف

در هنگام استفاده از فونتها، رعایت فواصل استاندارد بین کلمات از اهمیت زیادی به خصوص در خوانش ساده تر متون برخوردارند. برای جدا کردن کلمات از یکدیگر، ما مجاز هستیم تا یکبار از کلید اسپیس یا فاصله (space) استفاده کنید. برای کلمات ترکیبی نیز مانند «نام گذاری» سعی می شود تا از نیم فاصله استفاده شود. مدیریت فواصل از نقش مهمی در نتیجه و تأثیر آن بر خوانش و زیبایی اثر اینفوگرافیک برخوردار است. باید انجام برخی رفتارها که به فونت یا خوانایی و زیبایی آن لطمه می زند خودداری کرد. از جمله این رفتارها جمع یا فشردن غیرمعمول کلمات (تصویر شماره ۳)، افزودن عرض حروف (تصویر شماره ۴)، دفرمه کردن فونت به طوری که تناسب عمودی و افقی آن دگرگون شود (تصویر شماره ۵)، ایجاد فواصل مازاد بین حروف (تصویر شماره ۶) و.. است.

در خصوص استفاده از خط تیره در آخر متن باید گفت: درج خط تیره در کلمه آخر متن به دلیل کمبود فضا در آن خط ظاهری نامناسب به متن می‌دهد، بهتر است از انجام این کار صرف‌نظر کنید هرچند بعضاً شرایطی ایجاد می‌شود که بهره‌گیری از آن اجتناب‌ناپذیر است.

در مجموع، انتخاب فاصله مناسب و استاندارد بین حروف و کلمات در حروف چینی متون در اینفوگرافیک ضروری است.

<p>افزودن عرض حروف و کشیدن حروف همچنین، تناسب افقی و عمودی فرم حروف را دگرگون می‌کند و به خواننده شدن ستون متن لطمه قابل توجهی وارد می‌کند.</p> <p>تصویر شماره ۴</p>	<p>جمع‌یافتن غیرمعمول کلمات می‌کند (ز سهی کلیران غیر حرفه‌ای) تعلال سطح خلستری (سیاهی و سفیدی) متن را برهم (مزند و خواننده شدن متن را دشوار و گهیر ممکن کند</p> <p>تصویر شماره ۳</p>
<p>فواصل مازدا بین حروف باید توسط طراح مدیریت شود.</p> <p>تصویر شماره ۶</p>	<p>هرگز متنهای مورد استفاده در اینفوگرافیک را در فرم نه‌کنید. بزرگ و کوچک کردن اندازه فونتها، باید به طور استاندارد صورت گیرد.</p> <p>هرگز متنهای مورد استفاده در اینفوگرافیک را در فرم نه‌کنید. بزرگ و کوچک کردن اندازه فونتها، باید به طور استاندارد صورت گیرد.</p> <p>تصویر شماره ۵</p>

• انتخاب اندازه فونت

باید بین اندازه فونت و کاربرد آن در اینفوگرافیک رابطه معقول و مناسبی وجود داشته باشد. همچنین باید بین اندازه حروف یک فونت با طول سطرها و فاصله‌های آنها، رابطه مستقیمی باشد. در تعیین اندازه فونت، ابعاد و نوع کادر و محدوده بصری، نوع و کاربرد آن، نوع رسانه، مخاطب و شرایط خوانش و... موثر هستند.

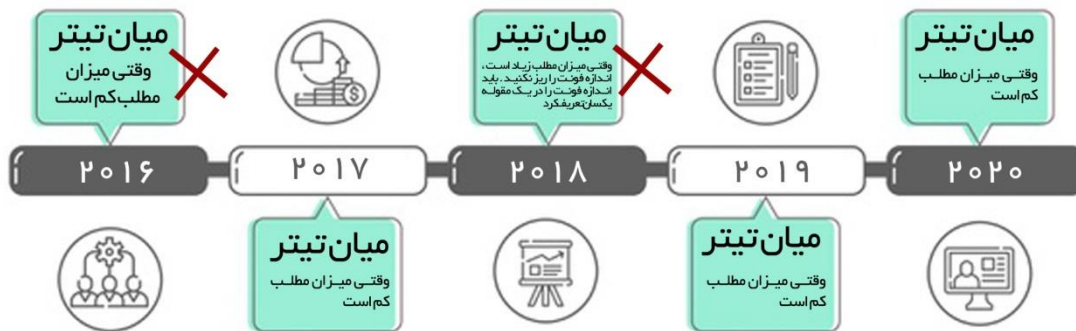
علاوه بر این نکات، انتظار می‌رود تا در یک اثر اینفوگرافیک، تیترا یا عنوان دارای بزرگترین اندازه فونت باشد تا در یک نگاه به سرعت شناسایی و مورد توجه قرار گیرد.

همچنین انتظار می‌رود اندازه فونت عناوین میانی یا عناوین هر بخش یا به اصطلاح «میان تیترا»، یکسان تعیین شود. مشابهت رنگی نیز در این خصوص مورد تأکید است.

در خصوص اندازه فونت در متون نیز در کل اثر، انتظار می‌رود از قوانین یکسان و مشابهی بهره‌گیری. به این معنا که محدودیتهای فضایی داخل کادر یا برعکس و...، سبب نشود تا بی دلیل به بزرگ و کوچک کردن اندازه فونتها در یک مقوله مورد بحث اقدام کنیم. به مثال شماره ۷ دقت کنید. اندازه تیترا گرچه بزرگ انتخاب شده

ولی خود این بزرگی نیز باید با اندازه کادر باید دارای نسبت باشد. میان تیترها باید به لحاظ فونت هم اندازه انتخاب شوند و با اندازه کادر، تناسب داشته باشند. فونتهای به کار رفته در متن موجود در کادرها نیز باید در کل تایم لاین، از اندازه یکسانی برخوردار باشند و از تنوع اندازه فونت در آنها به دلیل کم یا زیاد میزان مطلب در آنها باید خودداری کرد.

تیترا

تصویر شماره ۷، پرهیز از تنوع اندازه فونت داخل کادرها

• تعیین فاصله بین سطرها

فاصله بین خط کرسی هر سطر تا خط کرسی سطر بعدی در هر متن را فاصله بین سطر (Leading) یا پایه حروف می گویند. این فاصله نقش مهمی در خوانش متون دارد. باید بین طول سطر با فاصله بین سطور رابطه منطقی وجود داشته باشد به این معنی که وقتی طول سطر کوتاه شود باید فاصله بین سطور نیز کاسته شود و برعکس.

leading
↑↓
leading

تصویر شماره ۸، لیدینگ

وجود فاصله کم و فشرده بین سطرهایی با اندازه فونت ریز، سبب خستگی و فشار چشم‌های خواننده و گاه خطای دید می‌شود. لذا برای اضافه شدن متنی اضافه به اثر اینفوگرافیک فراتر از ظرفیت محدوده بصری یا کادر مربوطه، به کم کردن فاصله بین سطرها و فشرده کردن فاصله حروف و کلمات، فراتر از منطق، رو نیاورید. تا حد ممکن باید بتوان محتوای مورد استفاده در اینفوگرافیک را خلاصه و در صورت نیاز، تبدیل به عبارتهایی کوتاه و قابل فهم کرد، تا امکان خوانش آن برای مخاطب ساده تر شود. این ملاحظات باید در چینش محتوا نیز مدنظر قرار گیرد.

• استفاده از آرایش و تراز بندی مناسب برای تنظیم شکل پاراگرافها

استفاده از آرایش و ترازبندی مناسب برای تنظیم شکل پاراگرافها نیز از نکات پراهمیتی است که در حوزه فونت در اینفوگرافیک باید به آن توجه کرد.

تراز بندی پاراگرافها می توانند به یکی از اشکال تراز از دو طرف، تراز از راست، تراز از چپ (دارای خوانایی کمتر در فارسی) و تراز از وسط صورت گیرند. (تصویر شماره ۹)

تصویر شماره ۹، ترازبندی

ترازبندی نامناسب پاراگرافها و تنوع غیر منطقی آن می تواند در عین اثرگذاری منفی در زیبایی کل اثر، خوانش را نیز برای مخاطب سخت تر کند یا حتی او را به لحاظ دریافت و درک مطلب دچار سردرگمی کند. برای آثار اینفوگرافیک فارسی جز در مواقع خیلی خاص و لازم، استفاده از تراز از چپ به دلیل سختی خوانش آن پیشنهاد نمی شود.

• انتخاب رنگ فونت مناسب

انتخاب رنگ فونت باید با ملاحظات هم‌چون کاربرد، هدف، موضوع، خوانش، رنگ زمینه، سبک فونت، میزان توجه بخشی و... صورت گیرد. از تنوع رنگی غیره‌د‌ف‌م‌ن‌د فونت در یک اثر اینفوگرافیک باید پرهیز کرد. در استفاده از رنگ فونت، کنتراست‌های رنگی و نوری مدنظر قرار گیرد. همچنین از رنگ مناسب با توجه به رنگ زمینه و ملاحظات خوانشی باید بهره گرفت.

هرگز از فونتهای با رنگ روشن در زمینه روشن و برعکس نباید استفاده کرد. برخی برای حل این مشکل، از فیلتر و سایه و... بهره می‌گیرند که اینگونه روشها توصیه نمی‌شود. به خاطرتان باشد رنگهای گرم به سرعت چشم را به خود جلب می‌کنند، در رنگ دادن به فونتها و کادرها و... مدیریت توجه و اولویت بخشی به محتواها را مدنظر قرار دهید. برای میان تیتراها از رنگهای مشابه باید استفاده کرد. همین نکته در خصوص متون مرتبط با یک مقوله نیز صادق است.

آثاری که از کادرها و فونتهای رنگی بسیاری بهره می‌گیرند، غیرخوانا و گیج‌کننده هستند. هیچ فونت یا کادری را بی دلیل و هدف و منطق رنگ ندهید.

• انتخاب فونت مناسب در هنگام ارائه آمار

برخی فونتها مناسب ارائه آمار و ارقام نیستند. در هنگامی که با اعداد و ارقام در یک اثر زیاد سروکار داریم، حتماً باید از فونتهای مناسب در این خصوص استفاده کرد. به مثال ارائه شده در تصویر شماره ۱۰ توجه کنید. با چند فونت مختلف عدد ۵۰۰ نوشته شده است. این مثالها نشان می‌دهد که چنانچه فونت مناسب انتخاب نشود ممکن است خوانش آن دشوار شود و در صورت مجاورت با دیگر مطالب، احتمال دارد مخاطب صفرها را نقطه خوانش کند.

تصویر شماره ۱۰، مثال عدد ۵۰۰

در آثار با مخاطب فارسی زبان، از بهره‌گیری از فونتهای لاتین یا فونتهایی که اعداد را لاتین ارائه می‌کنند، پرهیز کنید.

• بازسازی فونتهای نمودارها و تصاویر

زمانی که بناست تا از نمودارها در یک اثر اینفوگرافیک استفاده شود و آنها را از اکسل و... به محیط گرافیکی منتقل می‌کنیم، لازم است تا مجدداً کلیه فونتها اعم از حروف و اعداد و علائم و... بازسازی شوند. همچنین در

خصوص فونتهای موجود در تصاویر، این نکته صادق است. فونتهای موجود در تصاویر، نمودارها و... با افت کیفیت مواجه هستند و لذا به زیبایی و کیفیت یک اثر اینفوگرافیک صدمه می زنند.

• سفیدخوانی

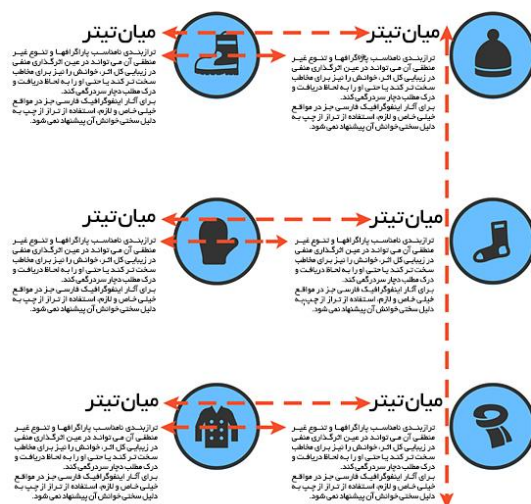
در بهره گیری از فونتها باید به ملاحظات مربوط به سفیدخوانی نیز توجه داشت. فضای سفید منطقه ای بین عناصر بصری و نوشتاری در ترکیب طراحی است. سفیدخوانی در یک اثر اینفوگرافیک ضمن کمک به چشم مخاطب، باید به طور منطقی و مناسب مورد استفاده قرار گیرد.

• چیدمان مناسب فونتها و تراز کردن آنها

در کنار رعایت کلیه نکات مذکور، انتخاب چیدمان مناسب برای فونتها بسیار می تواند حائز اهمیت باشد. تراز بندی پاراگرافها و تراز کردن عناصر نوشتاری و بصری در کل اثر اینفوگرافیک از بعد چیدمان می تواند در زیبایی اثر اینفوگرافیک اثرگذار باشد و مانع پریشانی در دید مخاطب شود. (تصویر شماره ۱۱)

✓ نمونه تراز کردن عناصر بصری و محتوایی در یک اینفوگرافیک

تراز کردن فونتها و سایر عناصر موجود در یک اثر اینفوگرافیک از اهمیت زیادی برخوردار است و باید تلفظ کرد تا این مهم را در کل اثر اعمال کرد.

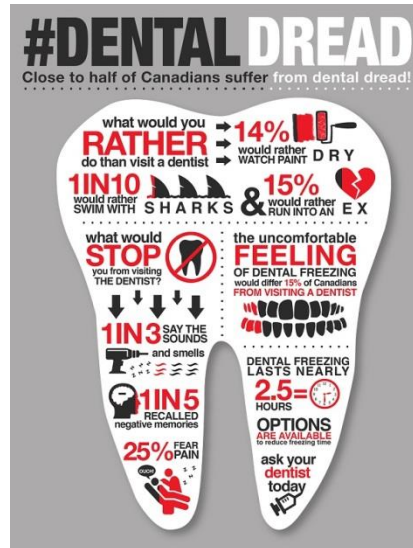

تصویر شماره ۱۱، تراز کردن عناصر بصری و محتوایی

• رعایت قوانین ادراکی گشتالتي

در بحث چیدمان فونتها در یک اثر اینفوگرافیک همچون سایر عناصر، قوانین ادراکی را در چگونه پردازش و ادراک اطلاعات و تصاویر در مغز را مدنظر قرار دهید.

به عنوان مثال، در نظر گرفتن قانون مجاورت از این گونه است. مغز ما محتواها یا تصاویر در مجاور یکدیگر را در یک گروه طبقه بندی می کند. بنابراین محتوای مربوط به هر بخش را در طوری تفکیک و طبقه بندی کنید که منجر به سردرگمی مخاطب (تصویر شماره ۱۲) در ایجاد روابط بین مطالب و تصاویر نشود.

تصویر شماره ۱۲

برای تفکیک محتواها در اینفوگرافیک از خطوط مختلف، رنگ، شماره گذاری، کادرها و روبانها، ایجاد فواصل و... استفاده می شود.

به طور کلی سعی کنید فواصل درستی از محتواها، حتی فاصله متن از تیترا یا میان تیترها و... ایجاد کنید و به این فواصل در کل یک کار پایبند باشید. مثلاً چنین نشود که متن در جایی از اثر، به میان تیتر نزدیک و در جایی دیگر دور باشد. یا چنین نباشد که لید از تیتر خیلی دور باشد یا به آن خیلی نزدیک باشد. انتخاب فواصل یکسان و منطقی متن با عناوین مورد تأکید است.

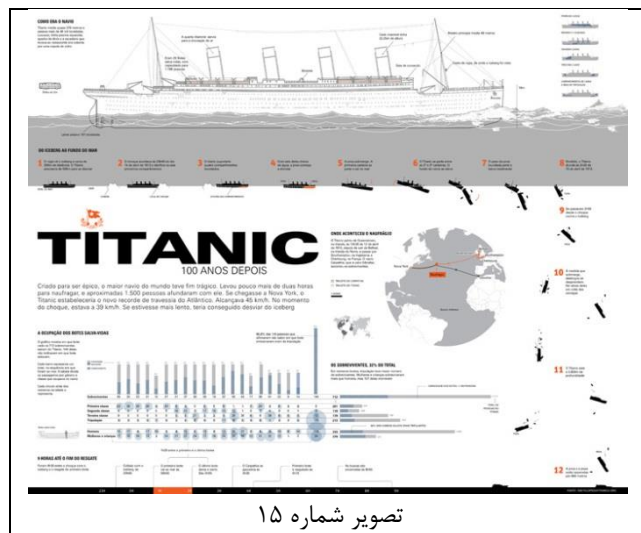
از دیگر قوانین، قانون ارتباط یکسان است. لذا باید سعی کرد تا از ایجاد ارتباط بین نوشتار و تصویر در جای مناسب آن بهره گرفت. (تصویر شماره ۱۳) بدون فلشها یا علائم پیکان مورد استفاده و عدم ارتباط بین نوشتار و تصویر، تشخیص ارتباط آنها سخت بوده و مخاطب را دچار اشتباه می کند.

تصویر شماره ۱۳

• اعتدال در بهره گیری از متن و فونت در اینفوگرافیک

هرگز کارتان را پرمتن و پرفونت کار نکنید. ضمن رعایت سفید خوانی، در بهره گیری از محتوای نوشتاری تا حد ممکن خست به خرج دهید. تأکید بر محتواهای واجب، مهم و اساسی است. به دو اثر منتشر شده در خصوص کشتی تایتانیک توجه کنید. کدام نمونه را ترجیح می دهید؟ (تصویر شماره ۱۴ یا ۱۵)

تصویر شماره ۱۵

تصویر شماره ۱۴

• احتیاط در استفاده از فونتهای توخالی

فونتهای توخالی به ویژه برای متن، خوانش را کم می کنند (تصویر شماره ۱۶). ضمن تأکید بر عدم استفاده از این فونتها در متن، در خصوص استفاده از آنها در تیترا یا میان تیترها نیز دعوت به احتیاط می شود، مگر در مواردی که بین موضوع و هدف و فونت ارتباط منطقی باشد.

Mj_Faraz بادبادک در باد

Mj_Faraz Outline بادبادک در باد

(تصویر شماره ۱۶)

• دقت در انتخاب جهت و حالت فونت

نباید فونتها را بی دلیل و غیرهدفمند به حالت‌های عمودی و مورب مورد کاربرد قرار داد. در بهره گیری از فونت در نظر گرفتن جهت خوانش فونت چه در جهت عقربه های ساعت و چه خلاف آن (تصویر شماره ۱۷) ضروری است. سهولت در خواندن فونت امری الزامی است، در غیر صورت خوانش را برای مخاطب سخت خواهید کرد.

(تصویر شماره ۱۸)

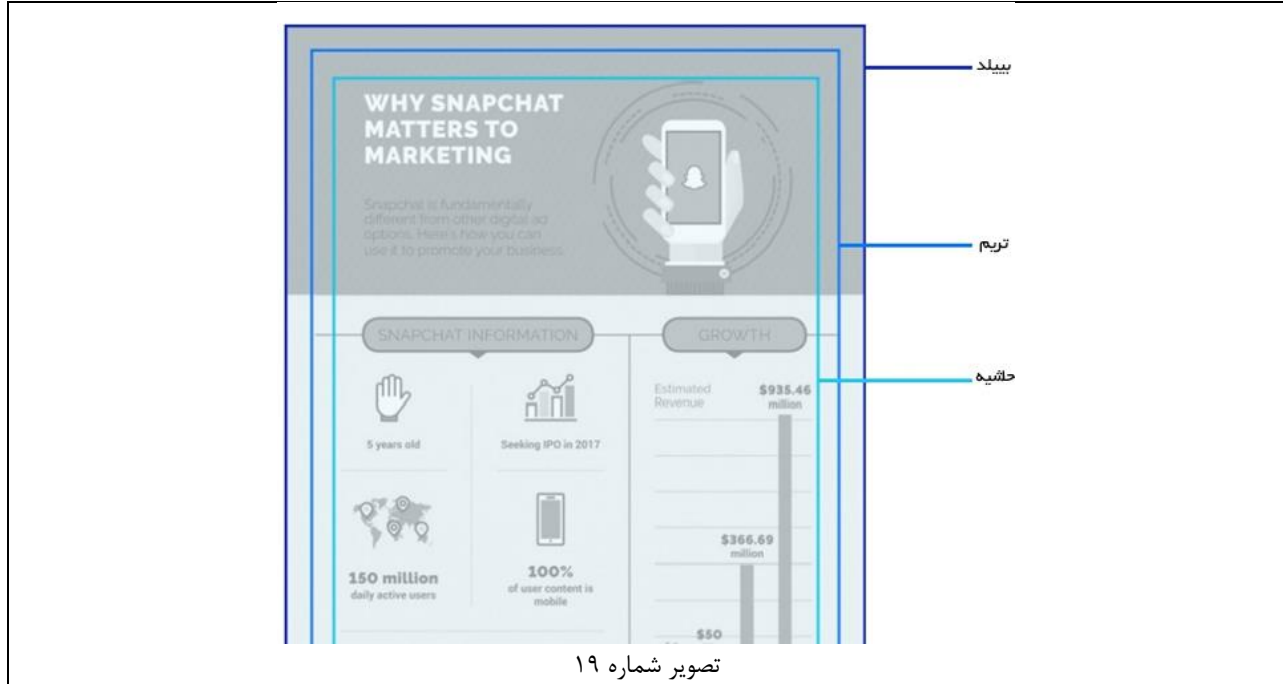
کدام متن را راحت تر می توانید بخوانید؟
کدام متن را راحت تر می توانید بخوانید؟
کدام متن را راحت تر می توانید بخوانید؟

تصویر شماره ۱۷

تصویر شماره ۱۸

- در نظر گرفتن حاشیه

در نظر گرفتن حاشیه اطراف کار، در خصوص به کارگیری فونت در اینفوگرافیک نیز صادق است و نباید از آن تجاوز کرد. (تصویر شماره ۱۹)

- پیشنهاد فونتهای مناسب

در سری فونتهای متفاوت جستجو کنید و فونتهای مختلف را با کاربردهای مناسب شناسایی و به خاطر بسپارید یا در جایی آن را به ثبت برسانید. برخی از فونتهای سری فونتهای گروه B، عموماً از فونتهای پرکاربرد هستند. برخی سایتها، مجموعه کاملی از فونتهای قابل دانلود رایگان (بیش از یکهزار و ۷۰۰ فونت) ارائه می کنند که به راحتی می توان آنها را دریافت کرد.

هر فونتی را که قصد استفاده آن را دارید حتماً از خوانایی، تناسب آن با مخاطب، موضوع، کاربرد و... مطمئن شوید.

چنانچه اینفوگرافیک با زبانهای لاتین طراحی می کنید از برخی سایتها می توانید برای انتخاب و بعضاً دریافت فونت رایگان و مناسب کمک بگیرید مانند Google Fonts، Font Squirrel، Dafont، Creative Market، Designers Foundry، Fontspace، Fontspring، Adobe Typekit، Abstract، Urban Fonts، Fonstruct، Fonts ۱۰۰۱، و...

- جمع بندی

در مجموع باید در هنگام انتخاب فونت، به هدف، موضوع، کاربرد، مخاطب، رسانه و... توجه کرد. همچنین در انتخاب اندازه فونت باید ملاحظات مهمی چون محدوده بصری و ابعاد کادر، نوع کاربرد، قابلیت خوانش و... را مدنظر قرارداد. باید با توجه به طول سطر و اندازه فونتها، به مدیریت مناسب فاصله بین کلمات و سطرها اقدام کرد. باید در انتخاب رنگها، دقت لازم را به کار گرفت و از تنوع در رنگ و نوع فونت (بیش از سه فونت هم خانواده و یا هم شکل) پرهیز کرد. باید فونتهای متناسب با آمار و ارقام را مورد استفاده قرار داد و از به کار بردن فونتهای لاتین در یک اثر اینفوگرافیک با مخاطب فارسی زبان باید خودداری کرد مگر در خصوص اصطلاحات و ... آنها داخل پرانتز. ضمن انتخاب مناسب فونتها و ترازبندی صحیح، باید به تراز کردن آنها با دیگر عناصر موجود در اثر اینفوگرافیک اقدام کرد.

در کاربرد فونتها، در نظر گرفتن جهت و حالت فونت، لحاظ قوانین ادراکی و... ضروری است.

انتهای پیام/